

Nyheter om EU

NYHETSBRÄV FRÅN FOLKRÖRELSEN NEJ TILL EU ■ JUNI 2004

EU:s legitimitet – parlamentsvalets stora förlorare

I valkampanjen till EU-parlamentsvalet försökte EU-anhängarna envetet avstyra debatten från att kretsa kring medlemskapets vara eller inte vara. Den frågan ansågs avförd från dagordningen eftersom Sverige har varit medlem i EU i snart tio år. Istället försökte socialdemokraterna förvandla valet till ett traditionellt höger-vänsterval visavi moderaterna, medan moderaterna försökte kostymera om sig och framställa sig som försiktigt unions skeptiska i kontrast till de alltmer helfrälsta socialdemokraterna. Men den grundläggande frågan när det gäller EU-politiken – för eller emot unionen som sådan – är inte överspelad. Det visar utfallet av valet till EU-parlamentet. För det första: Valdeltagande var rekordlåg.

Drygt 6,8 miljoner svenskar hade rätt att rösta i valet till EU-parlamentet. Bara drygt 2,5 miljoner, 37,2 procent, utnyttjade sin rösträtt. (Vid valet 1995 röstade 41,6 procent och vid 1999 års val 38,8 procent.) Det finns flera orsaker.

Många har avstått från att rösta på grund av misstro mot EU: röstskolket har således till stor del handlat om en medveten protesthandling. Andra har avstått från att rösta i parlamentsvalet på grund av det korstryck som uppkommer i och med att det parti man normalt sett sympatiserat med haft en annan inställning till EU än vad man själv haft.

För det andra: Mer än en tredjedel bland dem som faktiskt röstade valde att stödja ett EU-kritiskt alternativ.

Förutom att rösta på vänsterpartiet eller miljöpartiet fanns det för de EU-kritiska väljarna denna gång ytterligare ett alternativ: Junilistan. Ty även om junilistan inte förordar ett utträde ur EU är det mot denna bakgrund som det sensationellt höga stödet för junilistan ska ses.

Junilistan driver inte att Sverige ska lämna EU. Men bland partiets sympatisörer är det

mycket jämnt mellan dem som tycker att Sverige skall gå ur unionen, och dem som vill att vi ska stanna kvar som EU-medlemmar.

Parlamentsvalet blev ett rejält nederlag för EU-ledarna. Valdeltagandet fortsätter att sjunka såväl i Sverige som i hela EU. Knappt 45,4 procent av unionens drygt 350 miljoner tog sig till valurnorna. Det är det lägsta deltagandet sedan direktval till EU-parlamentet infördes 1979.

I de femton gamla EU-länderna låg valdeltagandet något högre, 49 procent. Men det är fortfarande lägre än vid 1999 års val till nytt EU-parlament.

Lägst var röstningen i de nya medlemsländerna där bara var fjärde röstberättigad deltog.

När man införde direktval till EU-parlamentet var det för att få en demokratisk legitimitet för federalisternas och revanchisternas ambitioner att steg för steg förvandla EU till en ekonomisk, politisk och militär supermakt i stånd att ta upp kampen om herraväldet med andra globala supermakter.

Men demokratisk legitimitet har man inte om stora väljarskaror är likgiltiga, kritiska eller fientliga till EU. När det bara är 45 procent i genomsnitt som röstar, då får man legitimitetsproblem, då flagnar den demokratiska fernissan.

Utfallet av parlamentsvalet utgör därför ett allvarligt hot mot EU:s legitimitet och därmed dess fortsatta utveckling. EU-integrationen kan inte fortsätta utan att medborgarna är med på det. Men frågan är om EU-ledarna har förmåga att inse detta. Jag tvivlar. Maktavarna kommer sannolikt låtsas som om valet till EU-parlamentet inte berör dem och oförtrutet driva den politiska integrationen vidare.

Enligt flera ledande EU-forskare är det just själva avsaknaden av ett folkligt deltagande som hittills varit förutsättningen för den fördjupade integrationsprocessen.

I sådana termer uttrycker sig naturligtvis inte maktavarna inom EU. Det står emellertid bortom varje tvivel att den demokratisyn som varit förhärskande inom unionen tagit fasta på demokratins resultatsida snarare än procedursida. EU:s legitimitet - eller brist på sådan - antas i första hand vara en funktion av vad som de facto åstadkoms, inte det sätt på vilket besluten fattas. Med detta synsätt är det svaga intresset för att delta i parlamentsvalet inte något avgörande problem. Tvärtom ligger det nära till hands att peka på de problem som följer av att medborgarna ges ett större inflytande. Om den svenska riksdagen hade beslutat om ett EMU-medlemskap utan att låta frågan avgöras i en folkomröstning skulle som bekant resultatet ha blivit ett annat än det nu blev.

Svårigheterna att förena demokratiska legitimitet med en fortsatt politisk integration kommer att vara uppenbara i samband med att förslaget till ny EU-konstitution, som för att kunna träda i kraft kräver enhällighet, så småningom måste godkännas av medlemsländerna.

Redan före EU-valet hade minst fyra av EU-ledarna övervägt folkomröstning om den eventuella nya författningen. De kan finna att det kravet har fått ökad styrka av valutslaget.

Statsminister Göran Persson har hittills bestämt avvisat kraven på en folkomröstning: "Vi har valt representanter som ska ta svåra beslut. Jag tror att vi går en farlig väg om vi tar ifrån riksdagen den typen av beslut och lägger det i folkomröstningar."

Men det går inte att ånga på som om ingenting har hänt.

Inte minst det låga valdeltagandet i såväl Sverige som i övriga EU-länder visar hur dåligt förankrat EU-projektet är bland medlemsländernas befolkningar.

Den svenska regeringen måste ta dessa signaler på allvar och utlysa en folkomröstning.

Bottenrekord för de tyska socialdemokraterna

Förbundskansler Gerhard Schröder och hans socialdemokratiska SPD gjorde sitt sämsta val under hela efterkrigstiden. SPD fick bara 21,5 procent av rösterna - ett minus med 9 procentenheter jämfört med EU-valet för fem år sedan och hela 17 procentenheter mindre än vid förbundsdagsvalet 2002.

Även kristdemokratiska CDU/CSU minskade något jämfört med förra EU-valet, men var ändå med 44,5 procent (-4) EU-valets stora segrare. Den borgerliga framgången förstärktes av att liberala FDP fick 6 procent (+3) och för första gången på över ett årtionde lyckades ta sig över 5-procents-pärren i ett EU-parlamentsval.

Tysklands EU-vänliga miljöparti De gröna, som ingår i Schröders regeringskoalition, ökade till 11,9 procent (+5,4). Det östtyska kommunistpartiets efterföljare PDS stannar med 6,1 procent (+0,6) kvar i EU-parlamentet.

Valdeltagandet var 40 procent, den lägsta siffran någonsin i ett EU-parlamentsval i Tyskland.

Svidande nederlag för Chirac

Det franska regeringspartiet UMP drabbades av ett svidande nederlag i valet till EU-parlamentet. Som vinnare framstår socialistpartiet med över 30 procent av rösterna, jämfört med konservativa UMP:s 16,5 procent. Det högerextrema partiet Nationella Fronten gick framåt något och fick 10 procent av rösterna.

Något större intresse rönste inte EU-valet i Frankrike. Valbojkottarna var fler än någonsin. 57,6 procent stannade hemma, jämfört med 53,2 procent i valet 1999.

EU-motståndarna backade i Danmark

EU-motståndarna gick kraftigt tillbaka vid det danska EU-parlamentsvalet. Juni-rörelsen förlorar två av sina tre mandat och Folkrörelsen mot EU ett av sina två mandat. Dansk Folkeparti behåller däremot sitt enda mandat i EU-parlamentet.

Om de danska väljarna, motsatt trenden i stora delar av Europa, minskade sitt stöd för de EU-kritiska kandidaterna röstade de liksom europeerna i stort mot den sittande regeringen.

Regeringspartiet liberala Venstre förlorade två av sina fem mandat medan oppositionspartiet socialdemokraterna däremot gjort ett mycket bra val. Socialdemokraterna, med den förre statsministern Poul Nyrup Rasussen som toppkandidat,

utökar sina mandat från tre till fem i parlamentet. Regeringspartiet Konservative Folkeparti behåller sitt enda mandat liksom mittenpartiet Radikale Venstre och Socialistisk Folkeparti behåller ett mandat. Enligt det preliminära resultatet har 47,9 procent av danskarna röstat jämfört med 50,5 för fem år sedan.

Framgång för brittiska EU-motståndare

I Storbritannien gjorde regerande Labour sitt sämsta val sedan 1918, vilket tros bero på premiärminister Tony Blairs hantering av Irakkriget. Labour fick knappt 23 procent av rösterna i EU-parlamentsvalet.

UK Independence Party, som vill att Storbritannien ska gå ur EU, mer än fördubblade sitt väljarstöd till drygt 16 procent. Det räcker till 12 av Storbritanniens 78 platser. En sensationell framgång med tanke på de 3 av 87 som UKIP haft hittills. De flesta UKIP-rösterna har tagits från konservativa Tories, som fick 27 procent av rösterna.

Sinn Fein tar plats i EU-parlamentet

Det republikanska partiet Sinn Fein är den stora segraren vid EU-valet på Irland. Partiet, med nära band till IRA som är verksamma i Nordirland, fick ett mandat till EU-parlamentet.

Sinn Fein nästan fördubblade sin röstandel till 11,9 procent enligt de preliminära resultaten.

Därmed kan partiet för första gången skicka en representant till Bryssel, Mary Lou MacDonald, rapporterar Sky News. Regeringspartiet Fianna Fail fick totalt fem mandat, liksom i förra valet och oppositionspartiet Fine Gael stod kvar på fyra mandat. Arbetarpartiet fick två mandat, ett mer än i förra valet medan det oberoende partiet och det gröna partiet förlorade sina mandat.

Nederlag för polska regeringen

Polens oppositionspartier vann en överlägsen seger över regeringspartiet Demokratiska vänsteralliansen, SLD, i EU-valet. SLD fick endast elva procent av rösterna, jämfört med 41 procent i 2001 års polska parlamentsval.

Valdeltagandet i Polen, som är det största nya EU-landet med knappt 40 miljoner invånare, var lågt, bara 21 procent av de röstberättigade fanns det mödan värt att släpa sig i väg till valurnorna.

Nästan 17 procent av dessa röstade på det katolska och djupt EU-skeptiska LPR, "Ligan

för de polska familjerna". Däremot fick Andrzej Lepper och dennes EU-kritiska parti Samoobrona oväntat låga 12 procent.

EU-skeptikerna ökade i Tjeckien

De regerande socialdemokraterna i Tjeckien med premiärminister Vladimir Spidla i spetsen, fick nio procent av rösterna i EU-parlamentsvalet och bara två av landets 24 mandat.

Det tjeckiska kommunistpartiet blev dubbelt så stort och fick tre gånger så många mandat, medan Vaclav Klaus högerliberala ODS fick drygt 30 procent. Till skillnad från kommunisterna bekämpar ODS inte EU - men partiet är djupt skeptiskt till mer integration och mer överstallighet.

Valdeltagandet i Tjeckien stannade på 28 procent.

Oppositionen gick framåt på Malta

Maltas Arbetarparti, som var emot medlemskapet i EU, fick 48 procent av rösterna i EU-valet, jämfört med 41 procent för regererande Nationalistpartiet som tappade stort.

Valresultatet gav Arbetarpartiet tre av Maltas fem platser i EU-parlamentet, och Nationalistpartiet de återstående.

De gröna fick runt 10 procent i landets första EU-val.

Hela 82 procent av de röstberättigade deltog i valet, det högsta i hela EU om man räknar bort Belgien och Luxemburg där det råder röstplikt.

Högern största partigrupp i EU-parlamentet

Maktfördelningen i EU-parlamentet tycks av allt att döma bestå, med de kristdemokratiska och konservativa som dominerande grupp med 276 platser. På andra plats kommer socialdemokraterna med 200 ledamöter medan den liberala gruppen blir trea med 67.

Liberalerna hoppas att kunna utöka antalet mandat genom att locka över det franska UDF och deras elva mandat från den konservativa gruppen. Samtidigt pågår diskussioner om ett möjligt samarbete med de gröna som ser ut att få 42 platser.

En klar bild över partigrupperingarna går inte att få förrän alla partier bestämt sig var de ska höra hemma. Nu vidtar korridor-förhandlingar fram till den 29 juli, då det nya parlamentet samlas till sin första session i Strasbourg. Då måste alla partigrupper och hur många platser de förfogar över vara klart.

NYHETER OM EU UTGES MÅNATLIGEN AV FOLKRÖRELSEN NEJ TILL EU. ANSVARIG UTGIVARE: EVA-BRITT SVENSSON.

REDAKTÖR: GÖSTA TORSTENSSON. ADRESS: RONDOVÄGEN 312, 142 41 SKOGÅS. TFN: 08-771 43 79. E-POST:

GOSTA.TORSTENSSON@COMHEM.SE. PRENUMERATION: ENSKILDA 60 KR/12 NR. ORGANISATIONER M.M. 120 KR/12 NR. DISTRIBUTION: FOLKRÖRELSEN NEJ TILL EU, HEURLINS PLATS 11, 413 01 GÖTEBORG. TFN. 031-701 01 77. E-POST: FNEU@ALGOHOTELLET.SE.